

КОНСТИТУЦІЙНЕ ПРАВО:

Коротюк Оксана Вікторівна,
доктор юридичних наук

КОНСТИТУЦІЙНО-ПРАВОВИЙ СТАТУС НОТАРІУСА: ПОРІВНЯЛЬНО-ПРАВОВЕ ДОСЛІДЖЕННЯ.

У статті розкрито основні підходи іноземних держав, які закріплюють особливості правового статусу органів нотаріату і/або їх посадових осіб у конституціях. Зроблено висновок про те, що можна виділити дві групи конституційно-правових норм, закріплених у конституціях країн Європи, в залежності від змістовного компонента: А) конституційно-правові норми, що визначають повноваження органів влади та/або місцевого самоврядування щодо врегулювання нотаріальної діяльності і видання відповідних нормативно-правових актів місцевого або загальнодержавного рівня; Б) конституційно-правові норми, які безпосередньо визначають правовий статус нотаріальних органів і їх посадових осіб, а також повноваження нотаріусів.

Конституційно-правові норми групи «А», як правило, підкреслюють загальнодержавне значення інституту нотаріату. Зокрема, на сьогоднішній день у Конституціях Європи немає практики надання місцевим органам влади або органам місцевого самоврядування усього комплексу повноважень щодо врегулювання нотаріальної діяльності у цілому. У країнах з федеральним устроєм або із значним рівнем децентралізації застосовується практика централізованого врегулювання усіх основоположних питань функціонування нотаріату і визначення повноважень нотаріусів саме центральною владою. У той же час, конституційно-правові норми групи «Б» закріплюють специфічний статус нотаріальних органів, підкреслюють особливу роль нотаріату у системі державних органів або ви-

діляють нотаріальні органи з-поміж інших органів і установ як незалежні і самостійні.

У статті автором розглянуто основні положення конституцій країн Європи, які визначають особливості правового статусу нотаріуса. Встановлено, що найбільш детально питання правового статусу нотаріуса врегульовано у державі, в якій нотаріат включено до органів судової влади (Грецька Республіка). Однак, в інших країнах також є практика передбачення конституційно-правових положень, які визначають особливий і незалежний статус нотаріальних органів (наприклад, у Словенії). У країнах з федеральним устроєм або з високим рівнем децентралізації зустрічаються випадки підкреслення законодавцем в конституційних нормах особливої важливості інституту нотаріату і його загальнодержавного значення (наприклад, Іспанія, Німеччина). Звичайно, відсутність вказівки у конституційних нормах на органи нотаріату не свідчить про применшення його значення у державі. Однак, видається, що все ж конституційно-правові норми, які визначають специфічний статус нотаріальних органів, тим більше у разі надання нотаріусам широкого кола повноважень, виявляються цілком доцільними, оскільки можуть не тільки підкреслити значення нотаріату як незалежної інституції, але й чітко визначити його місце у системі державних органів та інститутів, що функціонують у державі.

Зроблено висновок про те, що конституційно-правові норми, в яких визначено правовий статус нотаріуса і/або органів нотаріату, зазвичай, пов'язані із наявністю публічного компонента у нотаріальній діяльності, законодавчо визначеному зв'язку нотаріуса з державою, широким колом повноважень нотаріусів. Встановлено, що усі вищевказані три аспекти притаманні і українському нотаріату. На користь доцільності передбачення у конституційно-правових нормах правового статусу нотаріуса свідчить також розбіжність між практикою і теорією, яка полягає у практичному застосуванні нотаріусами принципу, закладеного у ст. 19 Конституції України. Крім того, конституційно-правова норма могла би

акцентувати увагу на незалежності і самостійності інституту нотаріату і стати основою для запровадження на рівні кримінально-правових норм заборони щодо втручання у нотаріальну діяльність.

Ключові слова: *нотаріус, правовий статус, конституційно-правові норми, нотаріальна діяльність, повноваження, органи нотаріату.*

Постановка проблеми. Нотаріус займає особливе місце у суспільному житті. За чинним законодавством нотаріус має особливий правовий статус, який полягає у тому, що він є представником держави і діє від її імені, проте, не володіє владними повноваженнями [11, 30], який відтворений на рівні закону, але не визначений у конституційно-правових нормах. На сьогодні нотаріуси України мають доволі широке коло повноважень: ст. 34 Закону України «Про нотаріат» [4] налічує кілька десятків різновидів нотаріальних дій, а ст. 46-1 цього ж Закону передбачає можливість і обов'язок нотаріуса використовувати при виконанні професійних повноважень численні реєстри і бази даних. Оцінивши зміни до законодавчих положень останніх десятиліть, ми можемо говорити про тенденцію до розширення повноважень

нотаріуса, що стосується, зокрема, повноважень щодо державної реєстрації права власності, інших речових прав та їх обтяжень нерухомого майна, реєстрацію юридичних осіб та фізичних осіб – підприємців, проставлення апостиллю на документах, а також у перспективі – державної реєстрації актів цивільного стану, накладання Qr-кодів на нотаріальні документи і завантаження їх до застосунку «Дія» тощо. У той же час, на відміну від практики деяких інших держав, в яких запроваджено нотаріат латинського типу, у Конституції України правовий статус нотаріальних органів не визначено.

1. Аналіз останніх досліджень і публікацій. Окремі питання, що стосуються визначення правового статусу нотаріуса і його повноважень були висвітлені такими вченими як В. В. Баранкова, Л. В.

Данюк, М. М. Дякович, В. В. Комаров, С. Я. Фурса [1; 2; 3; 5] та ін. Дисертаційне дослідження нотаріуса як спеціального суб'єкта злочину, у межах якого було детально розкрито особливості правового статусу нотаріуса, було здійснено автором цієї статті [12].

Постановка завдання. Разом з тим, дослідження практики Європейських держав щодо закріплення у конституційно-правових нормах правового статусу нотаріуса та/або його місця у системі державних органів, певних особливостей його повноважень не здійснювалося. Таким чином, видається доцільним і актуальним проаналізувати норми основних законів Європейських держав, в яких закріплено вищевказані положення.

Виклад основного матеріалу.

Проаналізувавши основні положення Конституцій Європейських держав, можна дійти висновку, що, як правило, врегулювання діяльності органів нотаріату і виконання нотаріальних процедур закріплюється на рівні спеціального законодавчого акту, а також підзаконних норматив-

но-правових актів. Однак, у Конституціях деяких держав особливий правовий статус нотаріальних органів або їх специфічні повноваження закріплюються саме в основних законах.

Слід відзначити про те, що можна виділити дві групи конституційно-правових норм, в залежності від змістовного компонента:

А) конституційно-правові норми, що визначають повноваження органів влади та/або місцевого самоврядування щодо врегулювання нотаріальної діяльності і видання відповідних нормативно-правових актів місцевого або загальнодержавного рівня;

Б) конституційно-правові норми, які безпосередньо визначають правовий статус нотаріальних органів і їх посадових осіб, а також повноваження нотаріусів.

Виходячи із наявної практики країн Європи, конституційно-правові норми групи «А», як правило, підкреслюють загальнодержавне значення інституту нотаріату. Зокрема, на сьогоднішній день у Конституціях Європи немає практики надання місцевим

органам влади або органам місцевого самоврядування усього комплексу повноважень щодо врегулювання нотаріальної діяльності у цілому. У країнах з федеральним устроєм або із значним рівнем децентралізації застосовується практика централізованого врегулювання усіх основоположних питань функціонування нотаріату і визначення повноважень нотаріусів саме центральною владою.

Наприклад, у Федеративній Республіці Німеччина Землі наділені автономією щодо самостійного вирішення багатьох питань місцевого значення (суміжні законодавчі повноваження). Однак, згідно із ст. 72 Основного Закону Федеративної Республіки Німеччина [8, 155], з питань, які відносяться до суміжних законодавчих повноважень, Земля має право приймати закони до тих пір і в тій мірі, в якій Федерація не використала свої законодавчі повноваження щодо ухвалення законів. Відповідно до ст. 74, суміжні законодавчі повноваження розповсюджуються щодо таких питань як цивільне право, кримінальне право, організація і порядок

судочинства (за виключенням закону, який регулює досудове тримання під вартою), адвокатура, нотаріат і надання юридичних консультацій; реєстрація народження, смерті, шлюбів; закон про об'єднання; законодавство, яке регулює порядок проживання і перебування іноземців; шкода, заподіяна війною, а також відшкодування такої шкоди; законодавство, яке стосується регулювання економічних питань (добування корисних копалин, промисловості, енергетики, ремесел, торгівлі, комерційної діяльності, банківської справи, біржі і приватного страхування), за виключенням закону про робочий час магазинів, ресторанів, розважальних закладів, персональних виставок, торгових ярмарків, виставок і ринків; операції з міською нерухомістю, земельне право; економічна ефективність лікарень і регулювання лікарняних витрат і багато інших [8, 158].

У той же час, згідно із ст. 138 цього ж Основного Закону, зміни в нормах, що регулюють нотаріальну діяльність, в тому вигляді, в якому вона існує на теперішній час на Землях Баден, Баварії, Вюртем-Берг-Ба-

ден та Вюртемберг-Гогенцоллерн, потребують погодження Урядів цих Земель [8, 234].

Отже, Основний закон вказує на те, що вирішення Землями питань нотаріального процесу є можливим лише «до тих пір і в тій мірі, в якій Федерація не використала свої законодавчі повноваження щодо ухвалення законів». При цьому ухвалення змін до положень, що стосуються нотаріальної діяльності у будь-якому разі потребує погодження центральної федеральної влади.

У Королівстві Іспанія автономні співтовариства наділені надзвичайно широким колом повноважень. Зокрема, застосовується фуерос (від іспанського «fueros», множина від «fuero», і португальського «foraes» – право, привілей) – спеціальні норми місцевого значення, в яких можуть бути визначені особливі права і пільги певного конкретного регіону (автономного Співтовариства), а також взаємовідносини регіону з центральною владою. Однак, при цьому питання щодо «нотаріальних актів» належить до виключної компетенції центральної влади. Згідно із ст. 149 Кон-

ституції Королівства Іспанія, до виключного відання Держави належать такі предмети як цивільне право, незалежно від збереження, оновлення й удосконалення автономними Співтовариствами цивільного права, особливого права або ж фуерос за їх наявності. У будь-якому випадку правила, пов'язані із застосуванням і забезпеченням ефективності юридичних норм і цивільно-правових відносин, пов'язаних із шлюбними відносинами, порядком реєстрації актів цивільного стану і нотаріальних актів, основами договірних обов'язків, нормами, що регламентують вирішення юридичних спорів і визначенням джерел права (з повагою, у цьому останньому випадку, щодо норм, закріплених у фуерос або в особливо-му праві норм) [6, 144-145]. Важливо, що ці конституційно-правові положення показують загальнодержавне значення інституту нотаріату поряд із правосуддям, обороною держави, збройними силами тощо.

Конституційно-правові норми групи «Б» закріплюють специфічний статус нотарі-

альних органів, підкреслюють особливу роль нотаріату у системі державних органів або виділяють нотаріальні органи з-поміж інших органів і установ як незалежні і самостійні.

Наприклад, у ст. 137 Конституції Республіки Словенія підкреслено особливий правовий статус адвокатури і нотаріату як двох незалежних і окремих служб (звертаємо увагу на те, що у Основному Законі для позначення адвокатської і нотаріальної діяльності використовується саме формулювання «служба»). Зокрема, зазначено, що адвокатура як частина правосуддя є самостійною і незалежною службою, організація якої регулюється законом. Нотаріат є публічною службою, організація якої регулюється законом [9, 60]. Таким чином, законодавець не тільки вказує на незалежний статус нотаріату як окремого різновиду професійної діяльності, але й акцентує увагу на публічний компонент нотаріату. При цьому, адвокатура визнається незалежною і самостійною частиною системи правосуддя держави, тоді як нотаріат існує поза межами судової системи як окремий

інститут. Утім, варто також звернути увагу на те, що ст. 137 Конституції Республіки Словенія розміщена у розділі IV «Державний устрій», що також вказує на нерозривний зв'язок нотаріату з державою і включення його в загальну систему державних органів.

Доволі детально особливості правового статусу нотаріуса врегульовано у Конституції Грецької Республіки. При цьому, відповідні конституційно-правові норми розміщені у розділі V «Судова влада». Згідно положень глави I цього розділу «Судові чиновники і службовці» нотаріуси прирівнюються до співробітників суду.

У ст. 92 Конституції Грецької Республіки врегульовано низку питань, що окреслюють правовий статус службовця суду і прокуратури, у тому числі розповсюджуються на нотаріусів, зокрема:

1) особливий порядок відсторонення від посади (допускається тільки на підставі судового рішення внаслідок засудження за кримінальний злочин або на підставі рішення судової ради внаслідок тяжкого дисциплінарного про-

ступку, хвороби, інвалідності або службової невідповідності, що підтверджуються шляхом, визначеним Законом);

2) високі вимоги, що пред'являються законом до нотаріуса (якості, необхідні для співробітників секретаріатів будь-яких судів і прокуратур, як і взагалі питання їх службового становища, визначаються Законом);

3) спеціальний порядок «просування по службі, призначення, переміщення, прикомандирування і переатестації», що здійснюється за погодженням з судовими радами;

4) особливий порядок порушення дисциплінарного провадження, що здійснюється вищестоящими суддями, прокурорами або комісарами, а також судовими радами в порядку, визначеному Законом; при цьому допускається оскарження рішень судових рад про просування по службі і накладення дисциплінарних стягнень, як це визначено Законом;

5) визначення граничного віку перебування на службі (нотаріуси та позаштатні особи, що зберігають іпотечні записи та акти цивільного стану

в обов'язковому порядку покидають службу після досягнення ними сімдесятирічного віку, а решта - після досягнення віку, передбаченого Законом);

б) пряма вказівка на правовий статус нотаріуса як службовця судового органу (нотаріуси, особи, які зберігають іпотечні записи та акти цивільного стану, а також директори агентств по обліку нерухомості є штатними службовцями при наявності відповідних служб і посад) [7, 89].

Окрім цього, згідно із ст. 56 Конституції Греської Республіки нотаріуси (поряд із державними службовцями і чиновниками) не можуть оголошуватися кандидатами і, тим більше, обиратися депутатами Парламенту, якщо вони не підуть у відставку до моменту висунення кандидатури. Відставкою в даному випадку вважається подання письмового прохання з цього приводу. При цьому, забороняється також повернення на службу цивільних службовців і чиновників до спливу одного року з моменту відставки [7, 60 – 61].

З вищенаведених положень ми бачимо, що найбільш детально питання правового статусу нотаріуса врегульовано у державі, в якій нотаріат включено до органів судової влади (Грецька Республіка). Однак, в інших країнах також є практика передбачення конституційно-правових положень, які визначають особливий і незалежний статус нотаріальних органів (наприклад, у Словенії). У країнах з федеральним устроєм або з високим рівнем децентралізації зустрічаються випадки підкреслення законодавцем в конституційних нормах особливої важливості інституту нотаріату і його загальнодержавного значення (наприклад, Іспанія, Німеччина). Звичайно, відсутність вказівки у конституційних нормах на органи нотаріату не свідчить про применшення його значення у державі. Однак, видається, що все ж конституційно-правові норми, які визначають специфічний статус нотаріальних органів, тим більше у разі надання нотаріусам широкого кола повноважень, виявляються цілком доцільними, оскільки можуть не тільки підкрес-

лити значення нотаріату як незалежної інституції, але й чітко визначити його місце у системі державних органів та інститутів, що функціонують у державі.

Слід зазначити, що в Конституції України [10], будь-які особливості правового статусу нотаріуса не визначені. У ст. 92 Основного закону визначено, що виключно законами України визначаються організація і діяльність нотаріату, що, утім, не стосується будь-яких аспектів власне повноважень чи правового статусу. Незважаючи на доволі детальну регламентацію нотаріального процесу у законодавчих і підзаконних нормативних актах України, ст. 19 Основного Закону також не містить жодних вказівок на нотаріальні органи і нотаріусів. Це, у свою чергу, ймовірно, є однією із причин деякої невизначеності і відсутності єдності у розумінні правового статусу нотаріуса безпосередньо нотаріальною спільнотою. Так, в опитуванні державних і приватних нотаріусів (усього 128 респондентів) на питання «Чи розповсюджується на нотаріуса принцип, закладений у ст. 19 Конститу-

ції України щодо обов'язку діяти лише на підставі, в межах повноважень та у спосіб, що передбачені Конституцією та законами України?» абсолютна більшість нотаріусів відповіли ствердно. Зокрема, на це питання серед приватних нотаріусів «ні» відповіли лише 3,1%, а серед державних – 0 [12, 186 – 187].

Таким чином, нотаріуси у своїй практичній діяльності у переважній більшості фактично дотримуються принципу, передбаченого у ст. 19 Конституції України, і вважають, що він розповсюджується на нотаріальну діяльність. Однак, виходячи з положень ст. 19 Основного Закону, даний принцип на нотаріусів не розповсюджується. У цілому, такий підхід законодавця відповідає правовому статусу нотаріуса, відповідно до якого нотаріус є представником держави і діє від її імені, але не має владних повноважень. Однак розбіжність між усталеною практикою і законодавчо закріпленим статусом нотаріуса вказує на те, що це питання потребує уточнення на законодавчому рівні. Широке коло повноважень нотаріусів

України, а також тенденція до їх розширення, високі вимоги до посади нотаріуса і рівень відповідальності нотаріуса, дозволяє поставити питання щодо можливості і доцільності включення до Конституції України окремого положення, яке б підкреслювало особливий статус і роль органів нотаріату як незалежних і самостійних органів у державі. Зокрема, на прикладі Конституції Словенії ми бачимо, як конституційно-правові норми визначають незалежність органів нотаріату і при цьому вказують на врегулювання нотаріальної діяльності на підставі окремого спеціального закону. Особливо актуальним це питання виявляється з огляду на ініціативу щодо подальшого розширення повноважень нотаріусів і, зокрема, надання їм право на реєстрацію шлюбів і розірвання шлюбів [13], що означає набуття нотаріусами нових, не притаманних для них функцій. Крім того, закріплення в Конституції України положення щодо незалежності інституту нотаріату могло би стати основою для подальшого закріплення в охоронних нормах законодав-

чої заборони щодо втручання у нотаріальну діяльність, яка на сьогоднішній день є доволі декларативною і обмежується положеннями Закону України «Про нотаріат».

Вищенаведене означає, що виявляється доцільним передбачення в Конституції України окремого положення, яке б підкреслювало особливий статус і роль органів нотаріату як незалежних і самостійних органів у державі.

Висновки.

Конституційно-правові норми, в яких визначено правовий статус нотаріуса і/або органів нотаріату, зазвичай, пов'язані із наявністю публічного компонента у нотаріальній діяльності, законодавчо визначеному зв'язку нотаріуса з державою, широким колом повноважень нотаріусів. Саме коло повноважень, як видається, є ключовим питанням при конструюванні конституційно-правових норм – найбільш повно правовий статус нотаріуса розкривається у основному законі держави, де органи нотаріату включені у систему судових органів.

Основними ознаками, що свідчать про важливість і до-

цільність передбачення конституційно-правового статусу нотаріуса в Конституції України те, що усі вищевказані три аспекти притаманні і українському нотаріату: нотаріус поєднує у собі публічні і приватні начала, є представником держави і діє від її імені, проте не має владних повноважень; при цьому, в Україні існує стійка тенденція до розширення повноважень нотаріусів і в тому числі уповноваження нотаріусів у перспективі на виконання нових функцій, що не притаманні нотаріусу взагалі (реєстрація шлюбів тощо).

На користь доцільності передбачення у конституційно-правових нормах правового статусу нотаріуса свідчить також розбіжність між практикою і теорією, яка полягає у практичному застосуванні нотаріусами принципу, закладеного у ст. 19 Конституції України. Крім того, конституційно-правова норма могла би акцентувати увагу на незалежності і самостійності інституту нотаріату і стати основою для запровадження на рівні кримінально-правових норм заборони щодо втручання у нотаріальну діяльність.

Список використаних джерел.

1. Баранкова В. В. Проблеми нотаріальної форми охорони та захисту прав: Автореф. дис... канд. юрид. наук: 12.00.03 / Національна юридична академія України імені Ярослава Мудрого. – Харків, 1997. – 24 с.
2. Данюк Л. В. Управління нотаріатом в Україні: історія та сучасність: (адм.-прав. регулювання відносин у сфері упр. нотаріатом): монографія / Л. В. Данюк; за наук. ред. А. О. Селіванова. – К.: Логос, 2011. – 183 с.
3. Дякович М. М. Охорона і захист сімейних прав та інтересів нотаріусом: Монографія / М. М. Дякович. – К. : Істина, 2014. – 520 с.
4. Закон України «Про нотаріат» від 02.09.1993 року № 3425-ХІІ // Голос України, 1993, 10, 05.10.93 N 188
5. Комаров В. В. Нотаріат в Україні: підручник / В. В. Комаров, В. В. Баранкова. – Х.: Право, 2011. – 384 с.
6. Конституції країн світу: Італійська Республіка, Держава-Місто Ватикан, Королівство Іспанія, Португальська Республіка / О. В. Коротюк, О. В. Лавринович / Переклад – Т. В. Руденко, В. С. Станіч. – К. : ОВК, 2021. – 320 с.
7. Конституції країн світу: Конституція Грецької Республіки, Конституція Республіки Кіпр, Конституція Турецької Республіки / О. В. Коротюк, О. В. Лавринович / Переклад – А. О. Воїнова, Д. В. Каєвич. – К. : ОВК, 2021. – 404 с.
8. Конституції країн світу: Королівство Бельгія, Федеративна Республіка Німеччина, Королівство Швеція / О. В. Коротюк, О. В. Лавринович. – К. : ОВК, 2021. – 370 с.
9. Конституції країн світу: Республіка Словенія, Боснія і Герцеговина, Республіка Північна Македонія / О. В. Коротюк, О. В. Лавринович / Переклад – А. О. Воїнова. – К. : ОВК, 2021. – 164 с.
10. Конституція України від 28.06.1996 року № 254к/96-ВР // Голос України, 1996, 07, 13.07.96 N 128
11. Коротюк О. В. Науково-практичний коментар Закону України «Про нотаріат» / Видання друге, перероблене та доповнене / О. В. Коротюк. – К. : ОВК, 2013. – 776 с.
12. Коротюк О. В. Нотаріус як спеціальний суб'єкт злочину : дис. канд. юрид. наук : 12:00:08 / Академія адвокатури України. – Київ, 2014. – 238 с.
13. Нотаріуси отримують право реєструвати шлюби та розлучення і забезпечувати докази: проект [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://jurliga.ligazakon.net/news/204163_notarusi-otrimayut-pravo-restruvati-shlyubita-rozluhennya--zabezpechuvati-dokazi-proekt
14. Теорія нотаріального процесу : Науково-практичний посібник / За заг. ред. С. Я. Фурси. – К. : Алерта; Центр учбової літератури, 2012. – 920 с.

References.

1. Barankova V. V. Problems of the notarial form of protection and protection of rights: Author's abstract. Dis... Cand. law Science: 12.00.03 / National Law Academy of Ukraine named after Yaroslav the Wise. - Kharkiv, 1997. - 24 p.
2. Danyuk L. V. Notary management in Ukraine: history and modernity: (adm.-legal regulation of relations in the field of notary management): monograph / L. V. Danyuk; for sciences ed. A. O. Selivanova. - K.: Logos, 2011. - 183 p.
3. M. Dyakovych Protection and protection of family rights and interests by a notary: Monograph / M. M. Dyakovych. - K.: Istyna, 2014. - 520 p.
4. Law of Ukraine "On Notaries" dated September 2, 1993 No. 3425-XII // Voice of Ukraine, 1993, 10, October 5, 1993 N 188
5. Komarov V. V. Notary in Ukraine: textbook / V. V. Komarov, V. V. Barankova. - Kh.: Pravo, 2011. - 384 p.
6. Constitutions of the countries of the world: the Italian Republic, the Vatican City State, the Kingdom of Spain, the Portuguese Republic / O. V. Korotyuk, O. V. Lavrynovych / Translated by T. V. Rudenko, V. S. Stanich. - K.: OVC, 2021. - 320 p.
7. Constitutions of the countries of the world: Constitution of the Republic of Greece, Constitution of the Republic of Cyprus, Constitution of the Republic of Turkey / O. V. Korotyuk, O. V. Lavrynovych / Translated by A. O. Voinova, D. V. Kaevich. - K.: OVC, 2021. - 404 p.
8. Constitutions of the countries of the world: Kingdom of Belgium, Federal Republic of Germany, Kingdom of Sweden / O. V. Korotyuk, O. V. Lavrynovych. - K.: OVC, 2021. - 370 p.
9. Constitutions of the countries of the world: the Republic of Slovenia, Bosnia and Herzegovina, the Republic of North Macedonia / O. V. Korotyuk, O. V. Lavrynovych / Translated by A. O. Voinova. - K.: OVC, 2021. - 164 p.
10. Constitution of Ukraine dated 06/28/1996 No. 254k/96-BP // Voice of Ukraine, 1996, 07, 07/13/96 N 128
11. O. V. Korotyuk Scientific and practical commentary on the Law of Ukraine "On Notary" / Second edition, revised and supplemented / O. V. Korotyuk. - K.: OVC, 2013. - 776 p.
12. Korotyuk O. V. Notary as a special subject of crime: diss. Ph.D. law Science : 12:00:08 / Academy of Advocacy of Ukraine. - Kyiv, 2014. - 238 p.
13. Notaries will have the right to register marriages and divorces and provide evidence: project [Electronic resource]. – Access mode: https://jurliga.ligazakon.net/news/204163_notarusi-otrimayut-pravo-restruvati-shlyubi-ta-rozluchennya-zabezpechuvati-dokazi-proekt
14. Theory of the notarial process: Scientific and practical manual / General. ed. S. Ya. Fursy. – K.: Alert; Center for educational literature, 2012. - 920 p.

Korotiuk O. V. CONSTITUTIONAL AND LEGAL STATUS OF THE NOTARY: A COMPARATIVE LEGAL STUDY.

The article discloses the main approaches of foreign countries, which fix the peculiarities of the legal status of notary bodies and/or their officials in the constitutions. It was concluded that two groups of constitutional and legal norms enshrined in the constitutions of European countries can be distinguished, depending on the content component: A) constitutional and legal norms that determine the powers of authorities and/or local self-government to regulate notarial activities and publishing relevant regulatory legal acts at the local or national level; B) constitutional and legal norms that directly determine the legal status of notary bodies and their officials, as well as the powers of notaries.

The constitutional and legal norms of the "A" group, as a rule, emphasize the national importance of the notary institution. In particular, to date, there is no practice in the Constitutions of Europe to provide local authorities or local self-government bodies with the full set of powers to regulate notarial activity in general. In countries with a federal system or with a significant level of decentralization, the practice of centralized regulation of all fundamental issues of the functioning of the notary and determination of the powers of notaries by the central government is used. At the same time, the constitutional and legal norms of group "B" establish the specific status of notary bodies, emphasize the special role of the notary in the system of state bodies, or distinguish notary bodies from among other bodies and institutions as independent and independent.

In the article, the author considered the main provisions of the constitutions of European countries, which determine the peculiarities of the legal status of a notary public. It has been established that the issue of the legal status of a notary is regulated in the most detailed manner in the state in which the notary is included in the judiciary (the Greek Republic). However, in other countries there is also a practice of providing for constitutional and legal provisions that determine the special and independent status of notary bodies (for example, in Slovenia). In countries with a

federal system or with a high level of decentralization, there are cases where the legislator emphasizes the special importance of the notary institution and its national significance in constitutional norms (for example, Spain, Germany). Of course, the lack of reference in the constitutional norms to notary bodies does not indicate a reduction of its importance in the state. However, it seems that the constitutional and legal norms that determine the specific status of notary bodies, especially in the case of granting notaries a wide range of powers, are quite appropriate, as they can not only emphasize the importance of the notary as an independent institution, but also clearly define its place in the system of state bodies and institutions operating in the state.

It was concluded that the constitutional and legal norms, which define the legal status of the notary and/or notary bodies, are usually associated with the presence of a public component in notarial activity, the legally defined connection of the notary with the state, and a wide range of powers of notaries. It has been established that all the above-mentioned three aspects are characteristic of the Ukrainian notary as well. The discrepancy between practice and theory, which consists in the practical application by notaries of the principle laid down in Art. 19 of the Constitution of Ukraine. In addition, the constitutional and legal norm could emphasize the independence and independence of the notary institution and become the basis for the introduction at the level of criminal law norms of the prohibition of interference in notarial activities.

Key words: notary, legal status, constitutional and legal norms, notarial activity, powers, notary bodies.